

Årsrapport 2020

Tannhelsetjenestens
kompetansesenter
Rogaland

Ta vare på smilet

Innhold

Kompetansesenterets samfunnsoppdrag

1

Virksomheten	1
Organisering	1
Økonomi	1
Personell	2
Året 2020, TkRog og Covid-19 situasjonen	2

Klinisk virksomhet

3

Rekruttering	3
Spesialistkandidater	4
Henvisninger	4

Kompetanse- og fagutvikling

5

Kurs og foredrag arrangert av TkRog	5
Oppdatering av de faglige anbefalinger i THR	5
Eksperttjeneste	5
Hospitering	5
Prekvalifisering	5
TMD (kjeveleddslidelser)	6

Forskning

7

Rekruttering	7
Ekstern finansiering	8
Publisering og formidling	9
Presentasjoner etter invitasjon	9
Omtale og formidling	10
Forskningssamarbeid og nettverk	10
En kort oversikt over aktive prosjektene	10

Kontakt

13

Kompetansesenterets samfunnsoppdrag

Stortinget har siden 2003 bevilget midler til etablering og oppbygging av regionale odontologiske kompetansesentre.

Målet for de regionale odontologiske kompetansesentrene er å bygge opp et kompetansemiljø regionalt som kan være drivkraft for fagutvikling og forskning i tannhelsetjenesten, for å sikre befolkningen et behandlingstilbud med tilgang til avansert diagnostikk og tverrfaglig spesialistbehandling.

Kompetansesentrene skal:

- være henvisningsinstans
- øke tilgjengeligheten til spesialisttannlegetjenester for befolkningen i regionen
- drive etterutdanning av tannhelsepersonell, samt rådgivning overfor tannhelsetjenesten og befolkningen
- drive forskning i samarbeid med ulike fagmiljøer og bidra til faglig utvikling i den offentlige tannhelsetjenesten og i privat sektor
- tilby klinisk praksistrening for tannleger under spesialistutdanning i samarbeid med odontologiske læresteder
- bidra til et godt tannhelsefaglig utdanningsmiljø i regionen

Virksomheten

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Rogaland (TkRog) er heleid av Tannhelse Rogaland FKF, den offentlige tannhelsetjenesten i Rogaland. Dette innebærer at det er tett og godt samarbeid og samhandling mellom kompetansesenteret og den offentlige tannhelsetjenesten. Kompetansesenteret består av en spesialisttannklinikk og en

forskningsavdeling. I 2016 flyttet Kompetansesenteret inn i nye lokaler i Hillevåg, og det også opprettet en spesialistfilial på Haugesund tannklinikk for å sikre spesialisttannlegetjenester til befolkningen i nordfylket.

Rogaland har ikke grunnutdanninger innen tannhelsefagene, og har derfor heller ikke fagmiljøene tilknyttet slike utdanninger. TkRog har derfor en svært viktig rolle som drivkraft for fagutvikling og kompetanseheving i regionen. Kompetansesenteret fungerer som et knutepunkt for kompetanseutveksling både for den private og offentlige tannhelsetjenesten ved å tilby rådgivning, veiledning, hospitering og fagseminar. Kompetansesenteret mottar en betydelig mengde henvisninger fra offentlige og private tannklinikker og sikrer spesialisttannhelsetjenester for hele regionen. Senteret bidrar videre med praksisnær forskning som bidrar til økt kvalitet i tannhelsetjenesten og bidrar også til økt tverrfaglighet og oppmerksomhet for oral helseforskning i en region hvor denne fagdisiplinen lenge har vært fraværende.

Organisering

På spesialisttannklinikken er overtannlegen personal-, fag- og budsjettansvarlig. På forskningsavdelingen har forskningsleder budsjett- og fagansvar. Overtannlegen på spesialistklinikken gikk ut i permisjon fra mars 2020 og det ble da ansatt en midlertidig leder for kompetansesenteret. Arbeidet med ny ledelsesstruktur i Tannhelse Rogaland og dermed også på kompetansesenteret er blitt utredet i løpet av året, og vil komme endelig på plass i løpet av 2021.

Økonomi

Kompetansesenteret får sine inntekter fra Helsedirektoratets tilskuddsordning “Etablering og drift av regionale odontologiske kompetansesentre”, fra Tannhelse Rogaland FKF, pasientinntekter samt ekstern finansiering.

Personell

TkRog har god bemanning.

Stillingstype	Antall
Forskningsansatte	13
Tannlegespesialister	11
Øvrig klinisk personell	12
Ledelse, administrasjon og støttepersonell	3
Totalt	39

Per. 31.12.2020

Året 2020, TkRog og Covid-19 situasjonen

2020 vil gå inn i historien som et annerledes år. På grunn av Covid-19 pandemien ble hele samfunnet stengt ned i mars 2020. All ordinær tannbehandling ble stoppet fra 12. mars fram til 20 april. Det ble etablert et akutttilbud på kompetansesenteret som tok imot friske pasienter med akutte behov for spesialisttannbehandling. De fleste pasientene som henvendte seg, fikk hjelp via telefon med rådgiving og evt. resepter. Om lag 25 pasienter var innom senteret for akutt behandling i denne perioden. Fra 20. april endret Helsedirektoratet retningslinjene noe, slik at det gradvis ble åpnet opp for mer tannbehandling. Fra 25. mai ble det åpnet opp for tilnærmet normal klinisk drift, men med utvida smitteverntiltak.

De utvida smittevernstiltakene som har vært fra mars og gjennom hele 2020 førte til store endringer i den vanlige driften ved kompetansesentrene.

Ansatte ved forskningsavdelingen har store deler av perioden vært på hjemmekontor. Flere forskningsprosjekt som hadde planlagt datainnsamlinger fra tannklinikker, sykehjem, og andre institusjoner ble midlertidig utsatt.

For å begrense at ansatte jobber på flere klinikker, har det vært liten mulighet for hospitering og prekvalifisering i perioden. Nedstengningen førte til stor «etterslep» i pasientbehandling på spesialistklinikken og ute på klinikkene. For å komme mest mulig a jour igjen med dette, ble pasientbehandling prioritert hele høsten 2020. Det ble derfor ikke arrangert kurs /webinar i regi av kompetansesenteret denne høsten. Ansatte har også i liten grad deltatt på eksterne webinar/kurs i perioden.

Klinisk virksomhet

Rekruttering

Det fins sju spesialiteter innenfor odontologien og alle sju er representert på Kompetansesenteret i Stavanger. I Haugesund er fire spesialiteter representert. De fleste ansatte er i faste stillinger, mens det for en spesialist i periodonti er inngått avtale (*) om engasjement. Det er også tannleger (**) på Kompetansesenteret som deltar i oral kirurgisk behandling eller i TMD-behandling.

Fagområde	Stavanger		Haugesund		Totalt	
	Person	Årsverk	Person	Årsverk	Person	%
Endodonti (rotfylling)	2	1,25	1	1,00	3	2,25
Oral kirurgi	2	1,10	1	1,00	3	1,10
Oral protetik (rehabilitering)	3	1,80	1	1,00	4	2,80
Pedodonti (barnetannpleie)	2	2,00	1	1,00	3	3,00
Kjeveortopedi (tannregulering)	1	1,00			1	1,00
Kjeve- og ansiktsradiologi (røntgen)	1	0,40			1	0,40
Periodonti (tannkjøtsbehandling)	1*	0,07			1	0,07
Tannpleier	2	1,50			2	1,50
Tannleger	2**	0,20			2	0,20
Tannhelsesekretærer	11	9,60	4	4	15	13,60
Totalt	27	18,72	8	4,00	35	25,72

Figurtekst: Antall ansatte per fagområde per 31.12.2020

Pedodonti

For å øke kapasiteten og spre kunnskapen ut i distriktene er det ansatt en ny spesialist i pedodonti i 2020. Hun skulle etter planen jobbet delvis på Kompetansesenteret og delvis sør i fylket. På grunn av pandemien, og retningslinjene om i minst mulig grad å jobbe på flere klinikker har oppstarten sør i fylket blitt utsatt.

Oral kirurgi

Det var i 2019 inngått en avtale med Stavanger Universitetssjukehus om ansettelse av ny felles oralkirurg. Dette startet opp høsten 2020. Stillingen er delt 40/60 mellom TkRog og SUS. Tidligere er det brukt mye tid på hospitering og opplæring for å spre kunnskap ut i distriktene. Dette avhjelper på ventelistene og bidrar godt til kompetanseheving for allmenntannleger. På grunn av pandemien har det ikke vært mulig å drive systematisk opplæring av tannleger i 2020.

Spesialistkandidater

Tannhelse Rogaland opprettet i 2012 et utdanningsfond. Dette fondet finansierer lønn til våre spesialistkandidater mot avtalt bindingstid etter endt utdanning og er et viktig tiltak i rekruttering av spesialister. Det er for tiden fire tannleger som er under spesialistutdanning.

Fagdisiplin	Studiested	Antall	Tidsrom
Kjeveortopedi	UiO	2	2018-2021
Periodonti (tannkjøtsbehandling)	UiO	1	2018-2021
Periodonti (tannkjøtsbehandling)	UiB	1	2019-2022

Henvisninger

Kompetansesenteret mottar henvisninger fra private og offentlige tannleger både i Stavanger og Haugesund. Det er også inngått avtaler med Vestland fylkeskommune slik at prioriterte pasienter i Sør-Vestland tilbys spesialisttannlegetjenester i Haugesund. I 2020 mottok spesialistene i Tannhelse Rogaland totalt 3 513 henvisninger. 57 av disse kom fra Vestland fylkeskommune.

Antall henvisninger			
Fagområde	Stavanger	Haugesund	Totalt
Endodonti (rotfylling)	429	491	920
Oral kirurgi	626	609	1235
Oral protetik (rehabilitering)	388	101	489
Pedodonti (barnetannpleie)	421	80	501
Kjeveortopedi (tannregulering)	93	-	93
Kjeve- og ansiktsradiologi (røntgen)	195	-	195
Periodonti (tannkjøtsbehandling)	58	-	58
Tannpleier	22	-	22
Totalt	2 232	1281	3513

En del av pasientbehandlingene på Kompetansesenteret og på Haugesund tannklinikk foregår i generell anestesi (narkose).

Kompetanse- og fagutvikling

Kurs og foredrag arrangert av TkRog

Kompetansesenteret har de siste årene arrangert en rekke klinisk rettede kurs og forskningsseminar, både for den offentlige og private tannhelsetjenesten. Men grunnet COVID19-situasjonen i 2020, ble det gjennomført et begrenset antall seminar i 2020. Det ble i tillegg arrangert tre webbaserte seminar.

Seminar og kurs i regi av Kompetansesenteret

- Martin Schimmel, University of Bern, Professor i gerodontologi og protetikk, Gerodontology and removable prosthodontics – what does the research say about dental care for the elderly?, feb. 2020
- Aida Gacic Mulic, NIOM, tannlege, Ph.d., seniorforsker, Dentale erosjoner – forebygging, forskning og gode råd, feb. 2020
- Mats Säll, spesialist i kjeve- og ansiktsradiologi, Radiologi, CBCT, jan. 2020
- Linn Haugland, spesialist i kjeveortopedi, TkRog, webinar om kjeveortopedi del 1, april 2020
- Linn Haugland, spesialist i kjeveortopedi, og spesialist i pedodonti Andrzej Pawlowski TkRog, webinar om kjeveortopedi del 2, mai 2020
- Elisabeth Lind Melbye, seniorforsker-TkRog og Vibeke Hervik Bull, forskningsleder-TkRog, Hva kunnskap har ungdom om syreskader på tennene og hvor mye brus og juice drikker de? Webinar, juli 2020

Oppdatering av de faglige anbefalinger i THR

I perioden som kompetansesenteret var helt nedstengt for ordinære tannbehandlinger jobbet spesialistene med å oppdatere/revidere de interne faglige anbefalingene i THR.

Eksperttjeneste

Eksperttjenesten er en tverrfaglig diskusjonsgruppe som ble etablert i 2016. I 2020 hadde gruppen seks møter og behandlet 21 kompliserte pasientkasus som trengte tverrfaglig utredning og behandlingsplanlegging. Også private tannlegespesialister er invitert til å delta. En del av pasientkasusene hører til i gruppen sjeldne medisinske tilstand, og det er ofte samarbeid med TAKO-senteret i Oslo og Stavanger Universitetssjukehus angående denne type pasienter.

Hospitering

Hospitering skjer ved at hospitanten (allmenntannlege, tannpleiere eller tannhelsesekretærer) undervises om behandlingsprinsipper ved tilstedeværelse under spesialistbehandling. Både ansatte i offentlig og privat tannhelsetjeneste kan komme på hospitering. Noen ganger behandles pasienten av allmenntannlegen under veiledning av spesialisten, andre ganger er det spesialisten som behandler pasienten med deltagelse av allmenntannlegen. Det gis også mulighet for at hospitanten tar med egne pasienter som behandles under veiledning av spesialister. Dette bidrar til kompetanseheving som tas tilbake til klinikken.

På grunn av pandemien har det vært store begrensninger på muligheten til å gjennomføre hospitering i 2020. Kompetansesenteret hadde totalt 12 klinikere i hospitering i til sammen 17 dager. Dette inkluderte både tannleger, tannhelsesekretærer, tannpleiere og studenter.

Prekvalifisering

Prekvalifisering er en annen type hospitering. Det skal styrke opptaksmuligheten til et spesialiststudium. Det forventes at tannlegen under prekvalifiseringsperioden bygger opp en mappe som viser egne kasus behandlet under veiledning, og det forventes også en viss deltagelse i forskningsprosjekt. Det har ikke blitt gjennomført systematisk prekvalifisering i 2020.

TMD (kjeveleddslidelser)

Kompetansesenteret etablerte i 2017 et tverrfaglig behandlingstilbud for TMD. Tilbudet er spesielt tiltenkt pasienter som har vedvarende symptomer, der det kan være behov for en mer omfattende utredning og behandling. Denne etableringen er et pilotprosjekt som det første i sitt slag utenfor universitetsmiljøet.

TMD-tilbudet skjer som et tverrfaglig samarbeid mellom tannlege (spesialist i oral protetikk),

psykolog og fysioterapeut. Ved behov så finnes det mulighet for å konsultere oral kirurg og radiolog ved Kompetansesenteret. Det brukes en standardisert metodikk som også legger forholdene til rette for forskning.

I løpet av 2020 har 89 pasienter vært til utredet/ behandlet av TMD-teamet. Flere av de ble henvist fra Stavanger Universitetssjukehus eller private leger og øre-, nese-, hals-spesialister.

Forskning

Kompetansesenteret har de siste årene brukt mye ressurser på å bygge opp forskningsavdelingen sin. I 2017 ble det utviklet en forsknings- og innovasjonsstrategi, **Ta vare på smilet 2018-2022**, som benyttes som styringsdokument for aktiviteten på Kompetansesenteret. Måltallene i strategien ble satt for hele perioden 2018-2022 fordi man forventer at resultatene vil variere betraktelig fra år til år, men også fordi det vil ta tid å bygge opp forskningen. I strategien er det satt måltall knyttet til rekruttering, publisering og formidling og ekstern finansiering.

Rekruttering

Forskningsavdelingen ekspanderte betydelig i perioden 2018-2020. Fra 2017, da det ble det gjennomført 2,9 årsverk i forskningsavdelingen, ble det i 2020 ble det gjennomført 7,9 forskningsårsverk fordelt på 13 personer.

Antall forskningsmedarbeidere tilsatt i 2019	Antall	Antall gjennomførte årsverk 2020
Forsker med professorkompetanse	1	0,7
Forskere med doktorgrad	5	3,1
Forskningsmedarbeidere	4	1,9
Studenter*	3	2,2
Totalt	13	7,9

*Oversikten inkluderer kun studentene som har ansettelsesforhold ved TkRog.

Det var totalt ni studenter tilknyttet TkRog i 2020, gjennom veiledning og faglig samarbeid. Dette inkluderer både doktorgradsstipendiater, tannpleiere i mastergradsutdanning og tannleger i spesialistutdanning. Det er tre doktorgradsstipendiater ansatt ved TkRog.

Antall forskningsmedarbeidere tilsatt i 2019	Antall
Doktorgradsstipendiater	3
Tannpleiere i masterutdanning	3
Tannleger i spesialistutdanning	3
Totalt	9

Ekstern finansiering

tildelinger, søknader og aktive prosjekter

I Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) forsknings- og innovasjonsstrategi for tannhelsefeltet «Sammen om kunnskapsløft for oral helse» 2017-2027 blir det fastslått at manglende eksternfinansiering er en sentral utfordring innen oral helseforskning. Det har derfor vært viktig satsing for TkRog å oppnå slike konkurranseutsatte midler; dette er både et «kvalitetsstempel på forskningen» som blir lagt merke til i forskningssektoren, og en målsetting som er etterspurt av oppdragsgiver.

- Prosjektet «*Oral helse i fengsel*» - ble tildelt 500.000 kr. fra Regionale forskningsfond i forprosjektstøtte og ble fullført 2019.
- Prosjektet «SmartJournal – for oral helse i sykehjem» - ble tildelt 500.000 kr. fra Regionale forskningsfond i forprosjektstøtte for aktivitet i 2018-2019, og ble fullført i 2019.
- Nettverket «GERONETT» et forskningsnettverk innen gerodontologi (eldres orale helse), som er et samarbeid mellom alle de regionale kompetansesentrene, ble innvilget 825.000 kr. fra Forskningsrådets HELSEVEL-program for aktivitet i 2018-2021.
- TkRog er de siste årene tildelt totalt 2.5 mill. Kr. fra overskuddsmidlene til Tannhelse Rogaland til et forskningsfond som skal benyttes til å øke forskningsaktiviteten på TkRog.
- Det ble i 2020 sendt en søknad om midler til hovedprosjekt på prosjektet «Targeting the most vulnerable – an intervention to promote mastery, motivation and oral health behaviour for inmates in prison» til Forskningsrådets BEDREHELSE-program. Søknaden ble dessverre avslått.

Publisering og formidling

Artikler og rapporter

Forfattere tilknyttet TkRog er uthevet med *)

- **Melby EL*, Næss L, Berge AK, Bull VH**, *Odontologica Scandinavica: Consumption of acidic drinks, knowledge and concern about dental erosive wear in Norwegian high school students*, Acta Odontologica Scandinavica, 78, 8, 2020.
- **Evensen KB, Næss, L, Bull VH**, *Improving oral health of prison inmates*, til vurdering i internasjonalt tidsskrift.
- **Bryne E, Evensen KB**, Hean S, **Bull VH**, *Exploring the context mechanism and outcomes of a dental anxiety service in Norway: a realist evaluation*, til vurdering i internasjonalt tidsskrift.
- **MS Hauge**, Stora B, Vassend O, Hoffart A, Willumsen T, *Treatment of dental anxiety in primary dental care: An RCT comparing Dentist- Administered Cognitive Behavioural Therapy (D-CBT) to a Four Habits/Midazolam-treatment approach*, til vurdering i internasjonalt tidsskrift.
- Lygre GB, Gjengedal H, Lie SA, Wake JD, **Reichhelm I**, Berge TLL *Prospektiv registrering av implantatretinert oral rehabilitering, Et pilotprosjekt med sikte på etablering av et Nasjonalt Register for Tannimplantater*, Rapport 2020.
- **Evensen KB, Næss L og Bull VH** *Oral helse for innsatte i fengsel – et pilotprosjekt*, Rapport 2020.
- Presentasjon av resultater i prosjektet *Kunnskap om syreskader hos ungdom*, kantinenettverk for videregående skoler, feb. 2020, Linda Næss og Vibeke Hervik Bull
- Tre seminarer om tannbehandlingsangst for tannhelsepersonell i Stavanger Tannhelsedistrikt, april 2020, Kjersti Berge Evensen
- *Introducing a mind mapping tool to the analytical process*, Network for Realist evaluation «CARES Realist methodology training conference», Aug. 2020, Emilie Bryne
- Presentasjon av resultatene i prosjektet Oral helse for innsatte i fengsel, for Kriminalomsorgen sep. 2020, Kjersti Berge Evensen
- Innføring i TMD diagnostikk og behandling, for THROG, sep. 2020, Hannah Lee
- *Nytt fra forskning -funn fra doktorgradsprosjekt om TOO-tjenesten*, Nasjonale nettverkssamling for TOO (tortur, overgrep og odontofobi), Sep. 2020, Emilie Bryne
- Forelesning om skam og tannbehandlingsangst for Tannhelsetjenesten, Vestland fylke, okt. 2020, Kjersti Berge Evensen
- *More than just a dental practitioner*, Nettverket for stipendiater UiS, okt. 2020, Emilie Bryne
- Hands-on kurs i TMD diagnostikk og behandling for THROG, okt. 2020, Hannah Lee
- Lunsjseminar på avdeling for barne- og atferdsfag, UiO, des. 2020, Mariann Saanum Hauge
- Presentasjon av SmartJournal-prosjektet på fagdag om ernæring i regi av USHT Rogaland, des. 2020, Elisabeth Lind Melbye
- Kurs for spesialistkandidater i pedodonti, UiO, des. 2020, Mariann Saanum Hauge

Presentasjoner etter invitasjon

- Presentasjon av SONEC-prosjektet på seminaret *Økt fokus på eldres munnhelse (NFR-forprosjekt)* i regi av UiO, feb. 2020, Elisabeth Lind Melbye
- Presentasjon av SmartJournal-prosjektet, på seminaret *Økt fokus på eldres munnhelse (NFR-forprosjekt)* i regi av UiO, feb. 2020, Vibeke Hervik Bull

Omtale og formidling

- Kronikk, *Sårbare grupper med dårlig tannhelse fortjener hjelp*, forskning.no, okt. 2020, Emilie Bryne
- Kronikk: *Manglende kunnskap om syreskader en utfordring for tannhelsen*, Elisabeth Lind Melbye, Stavanger Aftenblad, aug. 2020.
- Kronikk: *Forvirrende og motstridende fra regjeringen om helse*, Elisabeth Lind Melbye, Stavanger Aftenblad, des. 2020.
- Kronikk: *Ulikhetene i munnhelse øker, kunnskapen mangler*, Vibeke Hervik Bull, Stavanger Aftenblad, des.2020,

Forskningssamarbeid og nettverk

TkRog har et utstrakt faglig samarbeid med en rekke miljø og institusjoner rundt studentene som er tilknyttet TkRog 's forskningsavdelingen. Studentene er i stor grad ansatt i Tannhelse Rogaland, og er tatt opp på studier ved Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Stavanger, Universitetet i Sørøst-Norge og Høgskulen på Vestlandet. Forskningsavdelingen bidrar i prosjektene med veiledning, faglig støtte og i noen tilfeller aktivt som forskere. Samarbeidet bidrar til økt tverrfaglighet og kvalitet i prosjektene, men bidrar også til kompetanseheving og implementering av kunnskap i praksis i Tannhelse Rogaland.

TkRog er også prosjektleder for det tidligere nevnte forskningsnettverket GERONETT. Nettverket består av alle de seks regionale odontologiske kompetansesentrene, og i tillegg deltar medlemmer fra Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Stavanger og Humboldt-Universitæt i Berlin.

Forskningsleder var i tillegg fra 2018-2020 med som representant fra de regionale odontologiske kompetansesentrene i nettverksgruppen for forskning og innovasjon innen oral helse opprettet av Helse og omsorgsdepartementet. TkRog er også deltager i et nyopprettet regionalt forskningsnettverk for oral helse for Vestlandet med Kompetansesenteret i Hordaland, Universitetet i Bergen, tannhelsetjenesten i Hordaland fylkeskommune.

En kort oversikt over aktive prosjektene

Oral helse for innsatte i fengsel

Tall fra levekårsundersøkelsen 2014 viser at innsatte i fengsel har betydelig dårligere tannhelse enn resten av befolkningen. I 2018 gjennomførte vi en pilotstudie i Stavanger fengsel for å bedre innsattes orale helse. I denne piloten utarbeidet og testet vi en intervensjon som skulle bidra til at innsatte blir bedre i stand til å ivareta sin orale helse. Resultatene etter denne pilotstudien var svært positive, noe som blant annet har blitt dokumentert i rapporten *Oral helse for innsatte i fengsel- en pilotstudie. Rapport 2020* og i en vitenskapelig artikkel innsendt til International Journal of Prisoners Health. Pilotstudien har bidratt med verdifull kunnskap som vil kunne hjelpe en utsatt og ofte marginalisert gruppe når det gjelder oral helse. Pilotstudien har nå blitt videreutviklet, og i samarbeid med KORFOR, KoRus og Kriminalomsorgen region sørvest, skal vi nå teste intervensjonen fra pilotstudien i større skala, samt gjøre en mer omfattende kartlegging av innsattes orale helse og tilhørende risikofaktorer for oral helse hos denne gruppen.

Samarbeidspartnere: KoRus, KORFOR, Kriminalomsorgen region sørvest, Åna fengsel, Stavanger fengsel, Haugesund fengsel og Sandeid fengsel.

Exploring the context, mechanisms and outputs of a dental service for patients suffering from torture, abuse and/or dental phobia: a realist evaluation

I 2010 ble det tatt initiativ til å opprette et behandlingstilbud for pasienter som har vært tortur og overgrepsutsatte eller har odontofobi. Behandlingstilbudet heter TOO (forkortelse for tortur, overgrep og odontofobi) og består av tverrfaglige team med psykolog, tannlege, tannpleier og tannhelsesekretær. Fellesnevneren for TOO-pasienter er frykt for å motta ordinær tannbehandling. Den foretrukne behandlingsformen i TOO-tilbudet er kognitiv adferdsterapi, spesifikt in-vivo eksponeringsterapi i tannbehandlingssettingen. Sammensetningen av pasientgruppen er unik for TOO tilbudet og det foreligger et kunnskapshull om tilbudet som gis, in-vivo eksponerings terapi med elementer av kognitiv adferdsterapi, har ønsket effekt. Med rammeverket Realist Evaluation vil dette prosjektet søke å forstå virksomme faktorer i TOO-tilbudet, for hvem TOO-tilbudet fungerer for, hvordan og hvorfor.

Samarbeidspartnere: Universitetet i Stavanger

Studie av TOO-tilbudet

I dette prosjektet kartlegger vi den langvarige effekten av TOO-tilbudet. Pasientene i TOO måles i dag både pre- og post behandling. Fra 2018 ble pasientene i samtykkeskjema også bli spurt om de kan kontaktes 1 år, 3 år og 5 år etter ferdig behandling i TOO og fylle ut de samme skjemaene, evt. intervjues.

I tillegg gjøres en kvalitativ intervjustudie av effekten av terapi for pasienter med samtidig overgrepshakgrunn og odontofobi. Det finnes i dag lite kunnskap om hva som er virksomme faktorer i terapi for denne gruppen, hva relasjonen til behandlerne betyr og også om behandlingen i TOO hatt betydning for andre forhold i livet. Studien er godkjent av REK, og datainnsamling er i gang.

Samarbeidspartnere: Senter for odontofobi (SFO ved Institutt for klinisk odontologi-UiB) og UiS.

Register for tannimplantat- en pilotundersøkelse

Dette er et forprosjekt for registrering av tannimplantat. Studien skal drive en prospektiv registrering av innsetting av implantat (+protetikk) og fjerning/skifte/endring av implantat (+protetikk) ved hjelp av et registreringsskjema. Innsamlete data vil kunne avdekke uegnede produkter og uegnede behandlingsprosedyrer, i tillegg til andre prognostiske faktorer som avgjør varighet for implantatene. Det er utviklet registreringsskjema som er testet hos samarbeidspartnerne. Det ble i 2020 ferdigstilt en rapport om resultater og erfaringer.

Samarbeidspartnere: Bivirkningsgruppen for odontologiske biomaterialer, Uni Research Helse, Institutt for klinisk odontologi, UiB, NIOM, Sola tannlegesenter, Oris Dental Stavanger.

Smartjournal for oral helse i sykehjem – forskningsdrevet innovasjon

Forskning viser at mer enn 40 % av beboere i norske sykehjem har uakseptabel oral hygiene, og i en doktorgradsavhandling fra 2013 kommer det frem at oral helse var det mest neglisjerte området i norske sykehjem (Malmedal 2013). På tross av at oral helse er viktig både for livskvalitet, ernæring og generell helse, har dette problemet fått lite oppmerksomhet. Samtidig vet vi at flere og flere eldre beholder sine egne tenner, ofte kombinert med kostbare tannerstatningsløsninger som tannimplantater, broer og kroner. Dette er løsninger som krever nøye renhold og oppfølging.

Tannhelse Rogaland har i samarbeid med regionale innovasjons- og forskningsmiljøer utviklet et enkelt og effektivt digitalt verktøy som skal hjelpe pleiepersonell med å dokumentere munnstell på sykehjemspasienter. I tillegg skal verktøyet inneholde spesifikk prosedyrer om daglig munnstell og strategier for å håndtere beboere som motsetter seg hjelp til munnstell. Verktøyet er for tiden under testing på sykehjem i Stavanger-regionen. En vitenskapelig artikkel basert på protokollen for prosjektet er under utarbeidelse. Prosjektet fikk forprosjektstøtte fra Regionale Forskningsfond – Vestlandet, 500.000 kr.

Samarbeidspartnere: UiB, UiS, SESAM, USHT, NSCC

Munnhelse, ernæring og egenomsorg (Self-management, Oral health and Nutrition in Elderly Citizens - the SONEC project)

Forskning viser at risikoen for redusert munnhelse og ernæringsstatus øker når vi blir eldre. I dette prosjektet ønsker vi å avdekke hvilke oppfatninger hjemmeboende eldre har når det gjelder egen munnhelse og ernæringsstatus, samt deres ressurser og barrierer for utøvelse av egenomsorg. Videre ønsker vi å se nærmere på hvordan de overnevnte faktorene påvirker hverandre, og hvordan de påvirker generell helse og livskvalitet. Kunnskap om disse faktorene er viktig i arbeidet med å utvikle virksomme tiltak for å fremme god munnhelse og ernæringsstatus, og dermed god helse og livskvalitet, blant hjemmeboende eldre. Slike tiltak vil, i tillegg til å komme målgruppen til gode, kunne bidra til store samfunnsøkonomiske besparelser. Første del av prosjektet ble gjennomført våren 2020 i form av en spørreundersøkelse blant tilfeldig utvalgte medlemmer i Pensjonistforbundet. En artikkel basert på dette materialet er under vurdering hos det internasjonale tidsskriftet Gerodontology. Andre del av prosjektet er forsinket som følge av den pågående Covid-19-pandemien. Prosjektet er finansiert av UiS (første del) og TkRogaland (andre del).

Samarbeidspartnere: UiS, UiO, Pensjonistforbundet, USHT, Helsehuset i Stavanger.

Evaluering av et tverrfaglig behandlingstilbud til pasienter med TMD-relaterte plager.

Ved TkRog pågår det et prøveprosjekt rettet mot pasienter med TMD-relaterte plager. Pasientene får tilbud om behandling av et tverrfaglig behandlingsteam som inkluderer tannlege, fysioterapeut og psykolog. I denne studien ønsker vi å undersøke pasientenes erfaringer med behandlingen og hva som var viktig i forbindelse med behandlingen. Data samles inn ved hjelp av spørreskjema og dybdeintervju.

Studien vil bidra til kartlegging av en pasientgruppe det finnes lite informasjon om nasjonalt, samt gi ny kunnskap om utredning og behandling. Dette vil kunne bidra til et mer målrettet behandlingstilbud til en pasientgruppe det erfaringsmessig er utfordrende å behandle. Alle spørreskjemadata er innsamlet og dybdeintervjuene pågår.

Persontilpasset tilvenning til tannundersøkelse for barn med autismespekterdiagnose (ASF)

Prosjektet tar sikte på å utvikle en protokoll for persontilpasset tilvenning til tannundersøkelse rettet mot barn med ASF. Vi vil benytte oss av teknikkene «tell-show-do» (fortelle hvorfor og hva man skal gjøre - vise hvordan man gjør det - utføre handling) og gradvis eksponeringsterapi. I tillegg vil vi benytte virkemidler som utlån av utstyr, sosiale historier og små videoklipp av prosedyrene til forberedelser før undersøkelse og bildestøtte til de som trenger det under tannundersøkelsen. Prosjektet er et samarbeid med STOLT-avdelingen ved Eiganes barneskole som i tillegg til å følge barna til tilvenningstimene også er medvirkende i utvikling av sosiale historier og bildemateriell.

Målet med prosjektet er å gi barna en bedre opplevelse av tannlegebesøket og undersøkelsen og bedre samarbeid (kooperasjon) mellom barnet og tannhelsepersonell. Vi ønsker også at protokoller og verktøy som utvikles i løpet av prosjektet skal kunne komme til nytte for behandlere ved lokale tannklinikker. Tilvenningen er i gang, og vil pågå utover våren 2021.

Samarbeidspartner: Eiganes barneskole (STOLT-avdeling)

Dental traumatic injuries and the link with orthodontic treatment – et kvalitetssikringsprosjekt

TkVest-Hordaland er leder for denne retrospektive studien som omhandler kjeveortopedisk behandling av pasienter som tidligere har opplevde traume på tenner. Spesialistkandidat Ingrid Gramstad gjør spesialistoppgaven sin på prosjektet som omfatter gjennomgang av tannhelsejournaler fra Tannhelse Rogaland, og fullføres 2021.

Samarbeidspartnere: TkVestland, UiO

Kunnskap om syreskader hos ungdom i videregående skole

TkRog samarbeidet høsten 2018 og 2019 med folkehelsegruppen i Tannhelse Rogaland om et folkehelseiltak knyttet til syreskader rettet mot videregående skoler i regionen. I oktober to år på rad sto tannpleiere på stand på 13 forskjellige videregående skoler, hvor det ble innhentet svar på over 800 spørreskjema knyttet til kunnskap om syreskader og karies, samt inntak av syreholdige drikker.

Samarbeidspartnere: Tannhelse Rogaland, folkehelsegruppe

GERONETT – et forskningsnettverk for gerodontologi

TkRog er ledere av et forskningsnettverk for gerodontologi kalt GERONETT, som er innvilget 825.000 kr. i støtte fra Forskningsrådets HELSEVEL-program for perioden 2018-2021. Midlene dekker drift av nettverket inkludert reiser, arrangement av seminarer og symposier og digital plattform.

Samarbeidspartnere: Alle de regionale kompetansesentrene, UiO, UiB, UiS, Humboldt-Universität zu Berlin, USHT, NSCC og SESAM.

Kontakt

Anne Birgit Vintermyr, leder TkRog
anne.birgit.vintermyr@throg.no

Vibeke Hervik Bull, forskningsleder TkRog
vibeke.bull@throg.no

Pernille Lysaker, Fylkestannhelsesjef
pernille.lysaker@throg.no

Ta vare på smilet

Telefon

51 50 68 10

Adresse

Torgveien 21 b, 4016 Stavanger

Internett

www.tannhelserogaland.no/kompetansesenteret

E-post

Kompetansesenteret@throg.no

Tannhelsetjenestens
kompetansesenter
Rogaland